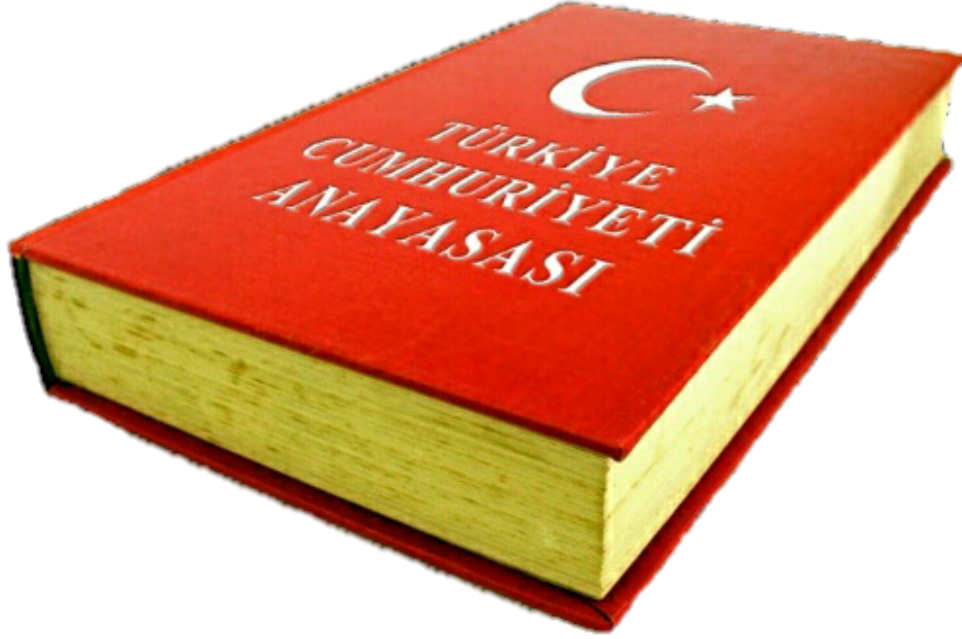


Anayasa değişikliği neleri kapsıyor:

29/Aralık/2016 Anayasa komisyonunda kabul edilen 18 maddelik değişiklik:



TBMM Anayasa Komisyonunda, AK Parti'nin anayasa değişiklik teklifi kabul edildi. Toplam 18 maddeden oluşan teklifin görüşmeleri 9 gün sürdü. Meclis Genel Kurulu'na sevk edilecek teklif, yönetim sisteminde birçok önemli düzenlemeyi beraberinde getiriyor.

özet olarak;

18 maddelik düzenleme hükümet sistemini sil baştan değiştiriyor. Buna göre, Cumhurbaşkanı, parti üyesi ve aynı zamanda genel başkan da olabilecek. Yeni dönemde Başbakanlık makamı tarih olacak; Türkiye, Cumhurbaşkanı Yardımcıları ile tanışacak. İşte detaylar:

- Cumhurbaşkanı parti üyesi olabilecek
- Başbakanlık makamı kalkıyor
- Cumhurbaşkanı yardımcıları olacak
- Cumhurbaşkanı 5 yıllığına seçilecek

KABİNE SİSTEMİNDE DEğİşİKLİK

Kabinenin oluşumunda da değişiklik var. Bakanlar, Cumhurbaşkanı'nca Meclis'ten ya da Meclis dışından atanacak. Bir milletvekilinin bakan olması durumunda vekilliği düşecek. Cumhurbaşkanlığı sisteminde, 550 olan vekil sayısı 600'e yükseliyor. Seçilme yaşı ise 18'e düşüyor.

- Vekil sayısı 550'den 600'e çıkacak

- Seçilme yaşı 18'e inecek

CUMHURBAŞKANI OHAL DÖNEMİNDE KARARNAME ÇIKARTABİLECEK

Yeni sistem Cumhurbaşkanı yürütmenin başı olarak tanımlıyor ve kararname yetkisi veriyor. Bu kapsamda, Cumhurbaşkanı üst düzey kamu görevlilerini atayabilecek, bakanlık ve bakanlıkların taşra teşkilatını düzenleyebilecek.

OHAL döneminde ise temel hak ve hürriyetler ile siyasi haklar konularında da kararname çıkartabilecek.

CUMHURBAŞKANI HAKKINDA SORUŞTURMA ÖNERGESİ VERİLEBİLECEK

Cumhurbaşkanı hakkında, 301 milletvekilinin imzasıyla soruşturma önergesi verilebilecek.

360 milletvekilinin oyuyla soruşturma komisyonu kurulabilecek.

401 milletvekilinin gizli oyuyla da Yüce Divan'da yargılanma kararı alınabilecek.

CUMHURBAŞKANI VE MECLİS'E KARŞILIKLI FESİH

Yeni sistem cumhurbaşkanı ile Meclis'e karşılıklı fesih yetkisi tanıdı.

Buna göre, Cumhurbaşkanı seçimlerin yenilenmesine karar verirse kendisi de seçime girecek.

Sıkıyönetim uygulaması da Anayasa'dan kaldırıldı ve olağanüstü hal uygulaması ilan etme yetkisi, Cumhurbaşkanına verildi.

HSYK VE AYM'DE DEĞİŞİKLİK

Kabul edilen teklif ile HSYK ve Anayasa Mahkemesi'nin yapısı da değişti.

Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'nun üye sayısı 22'den 13'e, daire sayısı da 3'ten 2'ye düşürüldü.

Askeri yargı kaldırılırken Anayasa Mahkemesi'nin askeri yargıdan gelen 2 üyesinin de üyeliği düştü, üye sayısı 15'e indi. Teklife göre Jandarma Genel Komutanı'nın Milli Güvenlik Kurulu üyeliği de sona erdi.

- HSYK'nın yapısı değişti

- Üye sayısı 13'e düştü

- Daire sayısı 2 oldu

- Üyelerin 4'ünü cumhurbaşkanı 7'sini TBMM seçecek

- Askeri mahkemeler kalktı

- AYM'nin üye sayısı 15'e indi

YENİ SİSTEM 2019'DA YÜRÜRLÜĞE GİRECEK

Yeni sistemin yürürlük tarihi ise 2019... Bu çerçevede cumhurbaşkanı ile milletvekili seçimleri 2019 yılının kasım ayında yapılacak. TBMM Anayasa Komisyonu, anayasa değişikliği teklifi görüşmelerine 20 Aralık'ta başlamıştı. AK Parti'li 316 milletvekilinin imzası bulunan teklifin görüşmeleri 9 gün sürdü. Teklifin tümü üzerindeki değerlendirmeler, aralıksız 5 gün yapıldı.

Meclis Başkanlığına 21 madde olarak sunulan teklif, önergelerle 18 maddeye indi. Görüşmelerin en uzun mesaisi, son gün oldu. Komisyon, teklifi kabul etmek için son gün yaklaşık 17 saat çalıştı.

Teferruatlı:

Anayasa değişikliği teklifi kabul edildi! Yeni anayasa maddeleri neler?

Anayasa değişikliği teklifinin maddeleri komisyondan geçti. Daha önce 21 madde olarak belirlenen Anayasa değişikliği teklifi 3 maddenin çıkarılmasıyla 18 maddeden oluşuyor.

TBMM Anayasa Komisyonunda, AK Parti'nin anayasa değişikliği teklifi kabul edildi.

Komisyon, görüşmelerine 20 Aralık'ta başlanan ve AK Parti'li 316 milletvekilinin imzası bulunan Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapan Kanun Teklifi'ni kabul etti.

5 GÜN SÜRDÜ

TBMM Başkanlığına 10 Aralık'ta sunulan teklifin, bazen gece yarısını geçen, bazen sabahı bulan, zaman zaman sert tartışma ve kavgaların yaşandığı görüşmeleri, komisyonda 9 gün sürdü. Teklifin tümü üzerindeki değerlendirmeler, aralıksız 5 gün yapıldı.

Meclis Başkanlığına 21 madde olarak sunulan teklif, önergelerle 18 maddeye indi.

Görüşmelerin en uzun mesaisi, son gün oldu. Komisyon, teklifi kabul etmek için son gün yaklaşık 17 saat çalıştı.

YARGI YETKİSİNDE DEĞİŞİKLİK

Teklif, anayasanın "yargı yetkisi" başlığında değişiklik yapıyor. Yargı yetkisinin, Türk milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılacağına dair hüküm, "bağımsız ve tarafsız" mahkemelerce kullanılacağı şeklinde değişiyor.

VEKİL SAYISI 600'E ÇIKARILACAK

Söz konusu teklif, anayasada yasamayı düzenleyen "TBMM'nin kuruluşuna" dair 75. madde, "milletvekili seçilme yeterliliğini" düzenleyen 76. madde, "TBMM'nin seçim dönemini" düzenleyen 77. maddede düzenlemeler yapıyor.

Buna göre, milletvekili sayısı 550'den 600'e çıkarılacak.

Milletvekili seçilebilme yaşı 25'ten 18'e indirilecek.

"Askerlikle ilişiği olanların" milletvekili adaylığına başvuramaması öngörölüyor.

SEÇİMLER 5 YILDA BİR YAPILACAK

Anayasanın "TBMM'nin seçim dönemi" başlıklı maddesi, "TBMM ve cumhurbaşkanının seçim dönemi" olarak değiştiriliyor.

Seçimler 4 yılda değil, 5 yılda bir yapılacak. Cumhurbaşkanı seçimleri de 5 yılda bir olacak ve seçmenler, iki seçim için aynı gün sandığa gidecek. Süresi biten milletvekili yeniden seçilebilecek.

Cumhurbaşkanı seçiminde birinci oylamada gerekli çoğunluğun sağlanamaması halinde, belirtilen usule göre ikinci oylama yapılacak.

Teklifte, TBMM'nin görevleri ve yetkileri; "kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak, bütçe ve kesinhesap kanun tekliflerini görüşmek ve kabul etmek, para basılmasına ve savaş ilanına karar vermek, milletlerarası andlaşmaların onaylanmasını uygun bulmak, TBMM üye tam sayısının 5'te 3 çoğunluğunun kararı ile genel ve özel af ilanına karar vermek, anayasanın diğer maddelerinde öngörülen yetkileri kullanmak ve görevleri yerine getirmek" olarak sıralanıyor.

MECLİS'İN DENETİM YETKİSİ

Düzenlemeyle kuvvetler ayrılığı prensibine uygun olarak yasamanın yürütmeyi denetlemesi ile Bakanlar Kuruluna kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisi vermesi, yasamanın görev ve yetkileri arasından çıkarılıyor.

Anayasanın TBMM'nin bilgi edinme ve denetim yollarına ilişkin maddesindeki değişiklik ile yasamanın belli bir konuda Meclis Araştırması yapması, Genel Görüşme aarak Genel Kurulda görüşmesi ve milletvekillerinin, cumhurbaşkanı yardımcıları ile bakanların cevaplaması istemiyle yazılı soru sorması yeniden düzenleniyor.

Buna göre, TBMM, Meclis Araştırması, Genel Görüşme, Meclis Soruşturması ve Yazılı Soru yollarıyla bilgi edinme ve denetleme yetkisini kullanacak. Gensoru, denetleme yetkisinden çıkarılacak.

Meclis Araştırması, belli bir konuda bilgi edinmek için yapılan incelemeden ibaret olacak.

Genel Görüşme, toplumu ve devlet faaliyetlerini ilgilendiren belli bir konunun TBMM Genel Kurulunda görüşülmesi şeklinde gerçekleştirilecek.

Meclis Soruşturması, cumhurbaşkanı yardımcısı ve bakanlar hakkında, anayasanın teklifle değiştirilen 106. maddesinin 5, 6 ve 7. fıkraları uyarınca yapılan soruşturmadan ibaret olacak.

Yazılı Soru, en geç 15 gün içinde cevaplanacak. Milletvekilleri, yazılı soruları bakanların yanı sıra cumhurbaşkanı yardımcılara da yöneltebilecek.

Meclis Araştırması, Genel Görüşme ve Yazılı Soru önergelerinin verilme şekli, içeriği ve kapsamı ile araştırma usulleri Meclis İktüzüğü ile düzenlenecek.

CUMHURBAŞKANI'NIN ADAYLIĞI VE SEÇİMİ

Anayasanın cumhurbaşkanının nitelikleri ve tarafsızlığına ilişkin maddesi ile seçimine yönelik maddeleri, "adaylık ve seçim" başlığı altında birleştiriliyor.

Teklifre göre, cumhurbaşkanı, 40 yaşını doldurmuş, yükseköğrenim yapmış, milletvekili seçilme yeterliliğine sahip, Türk vatandaşları arasından, doğrudan halk tarafından seçilecek.

Cumhurbaşkanının görev süresi 5 yıl olacak. Bir kişi en fazla iki kez cumhurbaşkanı seçilebilecek.

Teklifle mevcut anayasadaki cumhurbaşkanlığına aday gösterilmesinde 20 milletvekilinin yazılı teklifini arayan hükmü kaldırılıyor.

Ayrıca, en son yapılan milletvekili genel seçimlerinde geçerli oylar toplamı birlikte hesaplandığında yüzde 10'u geçen siyasi partilerin ortak aday gösterebilmesi hükmü de değiştiriliyor. Cumhurbaşkanlığına, siyasi parti grupları, en son yapılan genel seçimlerde toplam geçerli oyların tek başına veya birlikte en az yüzde 5'ini alan partiler ile en az 100 bin seçmen aday gösterebilecek.

Cumhurbaşkanı seçilen milletvekilinin TBMM üyeliği sona erecek.

Genel oyla yapılacak seçimde, geçerli oyların salt çoğunluğunu alan aday cumhurbaşkanı seçilecek. İlk oylamada bu çoğunluk sağlanamazsa, bu oylamayı izleyen ikinci pazar günü ikinci oylama yapılacak. Bu oylamaya, ilk oylamada en çok oy alan iki aday katılacak ve geçerli oyların çoğunluğunu alan aday cumhurbaşkanı seçilecek.

İkinci oylamaya katılmaya hak kazanan adaylardan biri herhangi bir nedenle seçime katılmazsa, ikinci oylama, boşalan adaylığın birinci oylamadaki sıraya göre ikame edilmesi suretiyle yapılacak.

İkinci oylamaya tek adayın kalması halinde, bu oylama referandum şeklinde yapılacak. Aday, geçerli oyların salt çoğunluğunu aldığı takdirde cumhurbaşkanı seçilecek. Oylamada, adayın geçerli oyların çoğunluğunu alamaması halinde, TBMM seçimi yapılmayacak, sadece cumhurbaşkanı seçimi yenilenecek.

Seçimlerin tamamlanamaması halinde yenisi göreve başlayıncaya kadar mevcut cumhurbaşkanının görevi devam edecek.

Cumhurbaşkanı seçimlerine ilişkin diğer usul ve esaslar kanunla düzenlenecek.

CUMHURBAŞKANININ PARTİSİ İLE İLİŞİĞİ KESİLMİYOR

Düzenleme ile cumhurbaşkanı seçilen kişinin partisiyle ilişkisinin kesilmesine yönelik düzenleme kaldırılıyor.

Böylelikle doğrudan halk tarafından seçilen ve siyasal bir kişilik olan cumhurbaşkanının, partisiyle ilişkisinin kesilmesine dair hükmü yürürlükten kaldıran ilga normunun, halk oylamasında kabulü akabinde yürürlüğe girmesi anında bir siyasi partiyle ilişki kurması mümkün hale getiriliyor.

"DEVLET BAŞKANI SIFATIYLA..."

Teklifle anayasanın "cumhurbaşkanının görev ve yetkilerine" ilişkin maddede de değişiklik yapılıyor ve cumhurbaşkanına, "devlet başkanı" sıfatı getiriliyor.

Devletin başı olan cumhurbaşkanına, yürütme yetkisi de veriliyor.

Cumhurbaşkanı, "devlet başkanı" sıfatıyla Türkiye Cumhuriyeti'ni ve Türk milletinin birliğini temsil edecek, anayasanın uygulanmasını, devlet organlarının düzenli ve uyumlu çalışmasını sağlayacak. Gerekli gördüğü takdirde, yasama yılının ilk günü TBMM'de açılış konuşmasını yapacak. Ülkenin iç ve dış siyaseti hakkında Meclise mesaj verecek.

Teklife göre, cumhurbaşkanı, kanunları yayımlayacak ve kanunları tekrar görüşülmek üzere TBMM'ye geri gönderecek. Kanunların, TBMM İçtüzüğü'nün tümünün veya belirli hükümlerinin anayasaya şekil veya esas bakımından aykırı oldukları gerekçesiyle Anayasa Mahkemesinde iptal davası açacak.

KARARNAME ÇIKARMA YETKİSİ

Cumhurbaşkanı, cumhurbaşkanı yardımcıları ile bakanları atayacak ve görevlerine son verecek.

Cumhurbaşkanı üst düzey kamu yöneticilerini atayacak, görevlerine son verecek ve bunların atanmalarına ilişkin usul ve esasları Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile düzenleyecek.

Yabancı devletlere Türkiye Cumhuriyeti'nin temsilcilerini gönderecek, Türkiye Cumhuriyeti'ne gönderilecek yabancı devlet temsilcilerini kabul edecek. Milletlerarası andlaşmaları onaylayacak ve yayımlayacak.

Cumhurbaşkanı, anayasa değişikliklerine ilişkin kanunları gerekli gördüğü takdirde halkoyuna sunacak. Milli güvenlik politikalarını belirleyecek ve gerekli tedbirleri alacak.

TBMM adına, Türk Silahlı Kuvvetlerinin Başkomutanlığını temsil edecek.

Türk Silahlı Kuvvetlerinin kullanılmasına karar verecek.

Sürekli hastalık, sakatlık ve kocama sebebi ile kişilerin cezalarını hafifletecek veya kaldırarak.

Cumhurbaşkanı, yürütme yetkisine ilişkin konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarabilecek. Kararnamelerle, yürütmenin ihtiyacını karşılaması sağlanacak, temel hak ve hürriyetler ile siyasi hak ve hürriyetler düzenleme alanı dışında bırakılacak.

Kanunda açıkça düzenlenen konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarılamayacak.

Kanunlarda, kararname konusu ile aynı konuda farklı hüküm bulunması halinde kanun uygulanacak. TBMM'nin aynı konuda kanun çıkarması durumunda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi hükümsüz hale gelecek.

Cumhurbaşkanı, kanunların uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla yönetmelikler çıkarabilecek. Kararnameler ve yönetmelikler, yayımdan sonraki bir tarih belirlenmemişse, Resmi Gazete'de yayımlandıkları gün yürürlüğe girecek.

Cumhurbaşkanı ayrıca anayasada ve kanunlarda verilen seçme ve atama görevleri ile diğer görevleri yerine getirecek ve yetkileri kullanacak.

CUMHURBAŞKANI HAKKINDA SORUŞTURMA AÇILMASI

TBMM Anayasa Komisyonunda kabul edilen Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi'ne göre, cumhurbaşkanı hakkında, bir suç işlediği iddiasıyla TBMM üye tam sayısının salt çoğunluğunun vereceği önergeyle soruşturma açılması istenebilecek.

Meclis, önergeyi en geç 1 ay içinde görüşecek ve üye tam sayısının 5'te 3'ünün gizli oyuyla soruşturma açılmasına karar verebilecek. Soruşturma açılmasına karar verilmesi halinde, Meclisteki siyasi partilerin güçleri oranında komisyona verebilecekleri üye sayısının 3 katı olarak gösterecekleri adaylar arasından her siyasi parti için ayrı ayrı ad çekme suretiyle kurulacak 15 kişilik bir komisyon tarafından soruşturma yapılacaktır.

Komisyon, soruşturma sonucunu belirten raporunu 2 ay içinde Meclis Başkanlığına sunacak. Soruşturmanın bu sürede bitirilememesi halinde, komisyona bir aylık yeni ve kesin bir süre verilecek.

Rapor, Başkanlığa verildiği tarihten itibaren 10 gün içinde dağıtılacak, dağıtımından itibaren 10 gün içinde Genel Kurulda görüşülecek. TBMM, üye tam sayısının 3'te 2'sinin gizli oyuyla Yüce Divana sevk kararı alabilecek.

YÜCE DİVAN YARGILAMASI 3 AY İÇİNDE TAMAMLANACAK

Yüce Divan yargılaması 3 ay içinde tamamlanacak. Bu sürede tamamlanamazsa bir defaya mahsus olmak üzere 3 aylık ek süre verilecek, yargılama bu sürede kesin olarak sonlandırılacak.

Hakkında soruşturma açılmasına karar verilen cumhurbaşkanı seçim kararı alamayacak.

Yüce Divanda seçilmeye engel bir suçtan mahkum edilen cumhurbaşkanının görevi sona erecek. Cumhurbaşkanının görevde bulunduğu sürede işlediği iddia edilen suçlar için görevi bittikten sonra da bu madde hükmü uygulanacak.

Cumhurbaşkanı, seçildikten sonra bir veya daha fazla cumhurbaşkanı yardımcısı atayabilecek.

Cumhurbaşkanlığı makamının herhangi bir nedenle boşalması halinde 45 gün içinde cumhurbaşkanı seçimi yapılacaktır. Yenisi seçilene kadar cumhurbaşkanı yardımcısı, cumhurbaşkanlığına vekalet edecek ve

cumhurbaşkanına ait yetkileri kullanacak. Genel seçime bir yıl ve daha az kalmışsa TBMM seçimi de cumhurbaşkanı seçimiyle yenilenecek.

Genel seçime bir yıldan fazla kalmışsa seçilen cumhurbaşkanı, TBMM seçim tarihine kadar görevine devam edecek. Kalan süreyi tamamlayan cumhurbaşkanı açısından bu süre dönemden sayılmayacak.

İKİ SEÇİM BİRARADA OLACAK

Meclis, üye tam sayısının 5'te 3 çoğunluğu ile seçimlerin yenilenmesine karar verilebilecek. TBMM genel seçimi ile cumhurbaşkanı seçimi birlikte yapılacaktır.

Cumhurbaşkanının seçimlerin yenilenmesine karar vermesi halinde TBMM genel seçimi ile cumhurbaşkanlığı seçimi birlikte gerçekleştirilecek. Cumhurbaşkanının ikinci döneminde Meclis tarafından seçimlerin yenilenmesine karar verilmesi halinde Cumhurbaşkanı bir defa daha aday olabilecektir.

Seçimlerinin birlikte yenilenmesine karar verilen Meclisin ve cumhurbaşkanının yetki ve görevleri, yeni Meclisin ve cumhurbaşkanının göreve başlamasına kadar devam edecek.

Bu şekilde seçilen Meclis ve cumhurbaşkanının görev süreleri de 5 yıl olacaktır.

Cumhurbaşkanının hastalık ve yurt dışına çıkma gibi sebeplerle geçici olarak görevinden ayrılması hallerinde, cumhurbaşkanı yardımcısı, cumhurbaşkanına vekalet edecek ve cumhurbaşkanına ait yetkileri kullanacaktır.

Cumhurbaşkanı yardımcısı ve bakanlar, milletvekili seçilme yeterliliğine sahip olanlar arasından cumhurbaşkanı tarafından atanacak ve görevden alınacak. Cumhurbaşkanı yardımcısı ve bakanlar, TBMM'de and içecek.

Milletvekilleri, cumhurbaşkanı yardımcısı ve bakan olarak atanırlarsa üyelikleri sona erecek. Cumhurbaşkanı yardımcısı ve bakanlar, cumhurbaşkanına karşı sorumlu olacaktır.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCILARI VE BAKANLARIN CEZAİ SORUMLULUĞU

Cumhurbaşkanı yardımcısı ve bakanlar hakkında görevleri ile ilgili suç işledikleri iddiasıyla TBMM üye tam sayısının salt çoğunluğunun vereceği önergeyle soruşturma açılması istenebilecektir. Meclis, önergeyi en geç 1 ay içinde görüşecek ve üye tam sayısının 5'te 3'ünün gizli oyuyla soruşturma açılmasına karar verebilecektir.

Soruşturma açılmasına karar verilmesi halinde, Meclisteki siyasi partilerin, güçleri oranında komisyona verebilecekleri üye sayısının 3 katı olarak gösterecekleri adaylar arasından her siyasi parti için ayrı ayrı çekme suretiyle kurulacak 15 kişilik bir komisyon tarafından soruşturma yapılacaktır.

Komisyon, soruşturma sonucunu belirten raporunu 2 ay içinde Meclis Başkanlığına sunacaktır. Soruşturmanın bu sürede bitirilememesi halinde, komisyona 1 aylık yeni ve kesin bir süre verilecektir. Rapor

Başkanlığa verildiği tarihten itibaren 10 gün içinde dağıtılacak, dağıtımından itibaren 10 gün içinde Genel Kurulda görüşülecek. TBMM, üye tam sayısının 3'te 2'sinin gizli oyuyla Yüce Divana sevk kararı alabilecek.

Yüce Divan yargılaması 3 ay içinde tamamlanacak. Bu sürede tamamlanamazsa bir defaya mahsus olmak üzere 3 aylık ek süre verilecek, yargılama bu sürede kesin olarak sonlandırılacak. Bu kişilerin görevde bulundukları sürede, görevleriyle ilgili işledikleri iddia edilen suçlar bakımından, görevleri bittikten sonra da Yüce Divanda yargılanacak.

Yüce Divanda seçilmeye engel bir suçtan mahkum edilen cumhurbaşkanı yardımcısı veya bakanın görevi sona erecek. Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanlar, göreviyle ilgili olmayan suçlarda yasama dokunulmazlığına ilişkin hükümlerden yararlanacak.

Bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri ile teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulması Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile düzenlenecek.

OHAL YETKİSİ

Cumhurbaşkanı; tabii afet, tehlikeli salgın hastalıklar veya ağır ekonomik bunalım hallerinin yanı sıra savaş, savaşı gerektirecek bir durumun baş göstermesi, seferberlik, ayaklanma, vatan veya Cumhuriyete karşı kuvvetli ve eylemli bir kalkışmanın, ülkenin ve milletin bölünmezliğini içten veya dıştan tehlikeye düşüren şiddet hareketlerinin yaygınlaşması; anayasal düzeni veya temel hak ve hürriyetleri ortadan kaldırmaya yönelik yaygın şiddet hareketlerinin ortaya çıkması; şiddet olayları nedeniyle kamu düzeninin ciddi şekilde bozulması hallerinde yurdun tamamında veya bir bölgesinde olağanüstü hal (OHAL) ilan edebilecek.

OHAL süresi, 6 ayı geçmeyecek.

Olağanüstü hal ilanı kararı verildiği gün Resmi Gazete'de yayımlanacak ve aynı gün TBMM'nin onayına sunulacak.

TBMM tatildayse derhal toplantıya çağrılacak; Meclis, gerekli gördüğü takdirde olağanüstü halin süresini kısaltabilecek, uzatabilecek veya olağanüstü hali kaldırabilecek. Cumhurbaşkanının talebiyle TBMM her defasında 4 ayı geçmemek üzere süreyi uzatabilecek. Savaş hallerinde bu 4 aylık süre aranmayacak.

SINIRLAMALARA TABİ OLMAYACAK

Olağanüstü hallerde vatandaşlar için getirilecek para, mal ve çalışma yükümlülükleri ile Anayasanın 15. maddesindeki ilkeler doğrultusunda temel hak ve hürriyetlerin nasıl sınırlandırılacağı veya geçici olarak durdurulacağı, hangi hükümlerin uygulanacağı ve işlemlerin nasıl yürütüleceği kanunla düzenlenecek.

Olağanüstü hallerde çıkarılabilecek Cumhurbaşkanlığı kararnameleri, olağan dönem kararnamelerinin tabi olduğu sınırlamalara bağlı olmayacak. Cumhurbaşkanı, olağanüstü hallerde, bu halin gerekli kıldığı konularda temel haklar, kişi hakları ve ödevleri ile siyasi haklar ve ödevlere yönelik sınırlamalara da tabi olmaksızın, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarabilecek.

Bu kararnameler Resmi Gazete'de yayımlanacak, aynı gün Meclis onayına sunulacak.

Savaş ve mücbir sebeplerle TBMM'nin toplanamaması hariç olmak üzere; olağanüstü hal sırasında çıkarılan Cumhurbaşkanlığı kararnameleri 3 ay içinde TBMM'de görüşölüp karara bağlanacak. Aksi halde olağanüstü hallerde çıkarılan Cumhurbaşkanlığı kararnamesi kendiliğinden yürürlükten kalkacak.

Disiplin mahkemeleri dışında askeri mahkemeler kurulamayacak. Ancak savaş halinde asker kişilerin görevleri ile ilgili olarak işledikleri suçlara ait davalara bakmakla görevli askeri mahkemeler kurulabilecek.

HSYK'NIN ADI DEĞİŞİYOR

TBMM Anayasa Komisyonunda kabul edilen teklifle Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun yapısında değişikliğe gidiliyor. Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun adı, Hakimler ve Savcılar Kurulu şeklinde değişecek.

Kurulun üye sayısı 13, daire sayısı 2 olacak.

Kurula Adalet Bakanı başkanlık edecek ve Adalet Bakanlığı Müsteşarı da kurulun tabii üyesi olarak görev yapacak.

Kurulun 3 üyesi birinci sınıf olup, birinci sınıfa ayrılmayı gerektiren nitelikleri yitirmemiş adli yargı hakim ve savcılar arasından, 1 üyesi birinci sınıf olup, birinci sınıfa ayrılmayı gerektiren nitelikleri yitirmemiş idari yargı hakim ve savcılar arasından cumhurbaşkanınca; 3 üyesi Yargıtay üyeleri, 1 üyesi Danıştay üyeleri, 3 üyesi nitelikleri kanunda belirtilen yükseköğretim kurumlarının hukuk dallarında görev yapan öğretim üyeleri ile avukatlar arasından TBMM tarafından seçilecek.

Öğretim üyeleri ile avukatlar arasından seçilen üyelere, en az birinin öğretim üyesi ve en az birinin de avukat olması gerekecek.

Kurulun TBMM tarafından seçilecek üyeliklerine ilişkin başvurular, Meclis Başkanlığına yapılacak. Başkanlık, başvuruları Anayasa ve Adalet Komisyonları üyelerinden kurulu Karma Komisyona gönderecek.

Komisyon her bir üyelik için 3 adayı, üye tam sayısının 3'te 2 çoğunluğuyla belirleyecek. Birinci oylamada aday belirleme işleminin sonuçlandırılmaması halinde ikinci oylamada üye tam sayısının 5'te 3 çoğunluğu aranacak. Bu oylamada da aday belirlenemediği takdirde her bir üyelik için en çok oyu alan 2 aday arasında ad çekme usulüyle aday belirleme işlemi tamamlanacak.

TBMM, Komisyon tarafından belirlenen adaylar arasından, her bir üye için ayrı ayrı gizli oyla seçim yapacak. Birinci oylamada üye tam sayısının 3'te 2 çoğunluğu; bu oylamada seçimin sonuçlandırılmaması halinde, ikinci oylamada üye tam sayısının 5'te 3 çoğunluğu aranacak. İkinci oylamada da üye seçilemediği takdirde en çok oyu alan iki aday arasında ad çekme usulüyle üye seçimi tamamlanacak.

Üyeler, 4 yıl için seçilecek. Süresi biten üyeler bir kez daha seçilebilecek.

Kurul üyeliği seçimi, üyelerin görev süresinin dolmasından önceki 30 gün içinde yapılacak. Seçilen üyelerin görev süreleri dolmadan kurul üyeliğinin boşalması durumunda, bunu takip eden 30 gün içinde yeni üyelerin seçimi yapılacak.

BÜTÇE VE KESİN HESAP

Kamu idarelerinin ve kamu iktisadi teşebbüsleri dışındaki kamu tüzel kişilerinin harcamaları yıllık bütçelerle yapılacaktır.

Bütçe kanununa, bütçeyle ilgili hükümler dışında hiçbir hüküm konulamayacaktır. Cumhurbaşkanı bütçe kanun teklifini, mali yılbaşından en az 75 gün önce TBMM'ye sunacaktır. Bütçe teklifi, Bütçe Komisyonunda görüşülecektir. Komisyonun 55 gün içinde kabul edeceği metin, Genel Kurulda görüşülecek ve mali yılbaşına kadar karara bağlanacaktır.

Bütçe kanununun süresinde yürürlüğe konulamazsa, geçici bütçe kanunu çıkarılacaktır. Geçici bütçe kanunu da çıkarılamazsa, yeni bütçe kanunu kabul edilinceye kadar bir önceki yılın bütçesi yeniden değerlendirilme oranına göre artırılarak uygulanacaktır.

Genel Kurulda kamu idare bütçeleri ile değişiklik önermeleri, üzerinde ayrıca görüşme yapılmaksızın okunacaktır ve oylanacaktır. Merkezi yönetim bütçesiyle verilen ödenek, harcanabilecek tutarın sınırını gösterecektir. Harcanabilecek tutarın Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile aşılabileceğine dair bütçe kanununa hüküm konulamayacaktır. Cari yıl bütçesindeki ödenek artışını öngören değişiklik teklifleri ile cari ve izleyen yılların bütçelerine mali yük getiren tekliflerde, öngörülen giderleri karşılayabilecek mali kaynak gösterilmesi zorunlu olacaktır.

Merkezi yönetim kesinhesap kanunu teklifi, ilgili olduğu mali yılın sonundan başlayarak en geç 6 ay sonra cumhurbaşkanı tarafından TBMM'ye sunulacaktır. Sayıştay genel uygunluk bildirimini, ilişkin olduğu kesinhesap kanun teklifinin verilmesinden başlayarak en geç 75 gün içinde Meclise sunacaktır. Kesinhesap kanunu teklifi ve genel uygunluk bildirimini TBMM'ye verilmiş olması, ilgili yıla ait Sayıştayca sonuçlandırılmamış denetim ve hesap yargılamasını önlemeyecek ve bunların karara bağlandığı anlamına gelmeyecektir. Kesinhesap kanunu teklifi, yeni yıl bütçe kanunu teklifiyle birlikte görüşülecek ve karara bağlanacaktır.

BAKANLAR KURULU OLMAYACAK

Teklifle, önerilen hükümet sistemine uyum için anayasanın farklı maddelerinde bulunan bazı ibareler değiştiriliyor, kimi maddelere yeni ibareler ekleniyor, bazı ibareler ise metinden çıkarılıyor.

Önerilen sistemde, "Bakanlar Kurulu" olmayacaktır.

Yürütme yetkisi ve görevi, cumhurbaşkanı tarafından anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılacak ve yerine getirilecektir.

"Sıkıyönetim", "Askeri Yargıtay", "Askeri Yüksek İdare Mahkemesi", "tasarı", "kanun hükmünde kararname" ibareleri çıkarılıyor.

Cumhurbaşkanının tek başına yapacağı işlemler ile Yüksek Askeri Şura (YAŞ) kararlarının yargı denetimi dışında olacağı hüküm de yürürlükten kalkıyor.

Jandarma Genel Komutanının görevleriyle ilgili suçlardan dolayı Yüce Divanda yargılanmasına dair düzenlemeden vazgeçiliyor.

Anayasanın, "TBMM seçimlerinin geriye bırakılması ve ara seçimler" başlığı, "Seçimlerin geriye bırakılması ve ara seçimler" şeklinde değiştiriliyor.

Kamu tüzel kişiliğinin, ancak kanunla veya kanunun açıkça verdiği yetkiye dayanılarak kurulacağına dair hüküm, kamu tüzel kişiliğinin ancak kanunla veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle kurulması diye değiştirilecek.

Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu, en az 12 yerine 10 üyeye toplanabilecek.

Meclis, bir yasama yılında en çok 3 ay tatil yapabilecek, ara verme veya tatil sırasında cumhurbaşkanınca toplantıya çağrılabilir. Bu maddedeki "doğrudan doğruya veya Bakanlar Kurulunun istemi üzerine" ibaresi metinden çıkarılıyor.

Vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülüklerin muaflık, istisnalar ve indirimleri oranlarına ilişkin hükümlerinde kanunun belirttiği yukarı ve aşağı sınırlar içinde değişiklik yapma yetkisi, cumhurbaşkanına tanınıyor.

Milli güvenliğin sağlanmasından ve Silahlı Kuvvetlerin yurt savunmasına hazırlanmasından, TBMM'ye karşı cumhurbaşkanı sorumlu olacak.

MGK'NIN YAPISI DEĞİŞTİRİLİYOR

Mili Güvenlik Kurulunun (MGK) yapısında da değişiklik yapılıyor. MGK'da Jandarma Genel Komutanı yer almayacak. MGK, cumhurbaşkanının başkanlığında, cumhurbaşkanı yardımcıları, Adalet, Milli Savunma, İçişleri, Dışişleri bakanları, Genelkurmay Başkanı, Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri komutanlarından kurulacak.

MGK Genel Sekreterliğinin teşkilatı ve görevleri Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlenecek.

Cumhurbaşkanı, bakanlıklar ve kamu tüzel kişileri, kendi görev alanlarını ilgilendiren kanunların ve Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla yönetmelikler çıkarabilecek.

Mahalli idarelerin belirli kamu hizmetlerinin görülmesi amacıyla kendi aralarında cumhurbaşkanının izniyle birlik kurmaları, görevleri, yetkileri, maliye ve kolluk işleri ve merkezi idareyle karşılıklı bağ ve ilgileri kanunla düzenlenecek.

Yükseköğretim Kurulu (YÖK), üniversiteler tarafından seçilen ve sayıları, nitelikleri, seçilme usulleri kanunla belirlenen adaylar arasından rektörlük ve öğretim üyeliğinde başarılı hizmet yapmış profesörlere öncelik vermek sureti ile cumhurbaşkanınca atanan üyeler ve cumhurbaşkanınca doğrudan doğruya seçilen üyelerden kurulacak.

Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Başbakanlık yerine, cumhurbaşkanının görevlendireceği bakana bağlı olacak.

Kamu hizmetlerinde çalışan kişi, üstünden aldığı emri; yönetmelik, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi, kanun veya anayasa hükümlerine aykırı görürse, yerine getirmeyecek ve bu aykırılığı o emri verene bildirecek.

ANAYASA MAHKEMESİ'NİN YAPISINA İLİŞKİN DÜZENLEME

Anayasa Mahkemesi, kanunların, Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin ve TBMM İçtüzüğü'nün anayasaya şekil ve esas bakımlarından uygunluğunu denetleyecek, bireysel başvuruları karara bağlayacak.

Anayasa Mahkemesi cumhurbaşkanını, TBMM başkanını, cumhurbaşkanı yardımcılarını ve bakanları, Anayasa Mahkemesi, Yargıtay, Danıştay, Askeri Yargıtay, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi başkan ve üyelerini, başsavcılarını, cumhuriyet başsavcivekilini, Hakimler ve Savcılar Kurulu ve Sayıştay başkan ve üyelerini görevleriyle ilgili suçlardan dolayı Yüce Divan sıfatıyla yargılayabilecek.

Değişikle genelkurmay başkanının cumhurbaşkanınca atanacağı ibaresi ekleniyor.

Genelkurmay başkanının, Bakanlar Kurulunun teklifi üzerine, cumhurbaşkanınca atanacağı, genelkurmay başkanının, bu görev ve yetkilerinden dolayı başbakana karşı sorumlu olacağı, Milli Savunma Bakanlığının, Genelkurmay Başkanlığı ve kuvvet komutanlıkları ile görev ilişkileri ve yetki alanının kanunla düzenleneceğine dair düzenlemeler uygulamadan kalkıyor.

ANAYASA MAHKEMESİ'NDE İPTAL DAVASI AÇABİLME HAKKI

TBMM Anayasa Komisyonunda kabul edilen anayasa değişikliği teklifine göre, kanunların, Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin, TBMM İçtüzüğü'nün veya bunların belirli madde ve hükümlerinin şekil ve esas bakımından anayasaya aykırılığı iddiasıyla Anayasa Mahkemesinde doğrudan doğruya iptal davası açabilme hakkı, cumhurbaşkanına, TBMM'de en fazla üyeye sahip iki siyasi parti grubuna ve üye tam sayısının en az 5'te birine karşılık gelen üyelere ait olacak.

Anayasa Mahkemesinde doğrudan doğruya iptal davası açma hakkı, iptali istenen kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi veya İçtüzüğün Resmi Gazete'de yayımlanmasından başlayarak 60 gün sonra düşecek.

Bir davaya bakmakta olan mahkeme, uygulanacak bir kanun veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin hükümlerini anayasaya aykırı görürse veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varırsa, Anayasa Mahkemesinin bu konuda vereceği karara kadar davayı geri bırakacak.

Anayasa Mahkemesi bir kanun veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin tamamını veya bir hükmünü iptal ederken, kanun koyucu gibi hareketle, yeni bir uygulamaya yol açacak biçimde hüküm tesis edemeyecek.

Uyuşmazlık Mahkemesi, adli ve idari yargı mercileri arasındaki görev ve hüküm uyumsuzluklarını kesin olarak çözümlmeye yetkili olacak.

Ekonomik ve Sosyal Konsey, ekonomik ve sosyal politikaların oluşturulmasında cumhurbaşkanına istişari nitelikte görüş bildirecek.

Dış ticaretin ülke ekonomisinin yararına olmak üzere düzenlenmesi amacıyla ithalat, ihracat ve diğer dış ticaret işlemleri üzerine vergi ve benzeri yükümlülükler dışında ek mali yükümlülükler koymaya ve bunları kaldırmaya kanunla cumhurbaşkanına yetki verilebilecek.

DDK İLE İLGİLİ DÜZENLEME

TBMM, cumhurbaşkanı tarafından geri gönderilen kanunu üye tam sayısının salt çoğunluğu ile aynen kabul ederse, kanun cumhurbaşkanınca yayımlanacak. Devlet Denetleme Kurulu (DDK), inceleme, araştırma ve denetlemenin yanında idari soruşturma da yapabilecek. Silahlı Kuvvetler de DDK'nın görev alanı içine alınacak. DDK'nın başkan ve üyeleri cumhurbaşkanınca atanacak. Kurulun işleyişi, üyelerinin görev süresi ve diğer özlük işleri, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile düzenlenecek.

Anayasa Mahkemesinin üye sayısı 17'den 15'e düşecek.

GENSORU VE MECLİS SORUŞTURMASI DA YOK

Anayasadaki, "TBMM üyesinin belli konuda ve 6 ayı aşmamak üzere Bakanlar Kurulunca verilecek geçici bir görevi kabul etmesi, Meclisin kararına bağlıdır.", "Bakanlar Kurulu üyeleri, TBMM'nin katılmadıkları oturumlarında, kendileri yerine oy kullanmak üzere bir bakana yetki verebilirler. Ancak bir bakan kendi oyu ile birlikte en çok iki oy kullanabilir.", "Milli Savunma Bakanlığının, Genelkurmay Başkanlığı ve Kuvvet Komutanlıkları ile görev ilişkileri ve yetki alanı kanunla düzenlenir.", "Milletvekili genel veya ara seçiminden önceki veya sonraki bir yıl içinde yapılması gereken mahalli idareler organlarına veya bu organların üyelerine ilişkin genel veya ara seçimler milletvekili genel veya ara seçimleriyle birlikte yapılır.", "İktidarda birden fazla siyasi partinin bulunması halinde, iktidar partilerinin dava açma hakkını en fazla üyeye sahip olan parti kullanır." hükümleri anayasa metninden çıkarılacak. Bakanlar Kurulunun yanı sıra gensoru, başbakan ve bakanlar hakkında Meclis Soruşturması açılmasına ilişkin düzenlemeler de anayasadan çıkarılıyor.

SEÇİMLER 3 KASIM 2019'DA

TBMM'nin bir sonraki seçimi ve cumhurbaşkanı seçimi, 3 Kasım 2019 tarihinde yapılacaktır.

Seçimin yapılacağı güne kadar milletvekillerinin ve cumhurbaşkanının görevi devam edecek. Meclisin seçim kararı alması halinde, 27. Yasama Dönemi milletvekili genel seçimi ve cumhurbaşkanı seçimiyle beraber yapılacaktır.

TBMM, anayasa değişikliği teklifinin kanunlaşp yayımı tarihinden itibaren en geç 6 ay içinde değişikliklerin gerektirdiği Meclis İçtüzüğü'nü ve kanuni düzenlemeleri gerçekleştirecek. Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile düzenleneceği belirtilen değişiklikler ise cumhurbaşkanının göreve başlama tarihinden itibaren en geç 6 ay içinde cumhurbaşkanı tarafından düzenlenecek.

EN GEÇ 30 GÜN İÇİNDE SEÇİLECEKLER

Hakimler ve Savcılar Kurulu üyeleri, en geç 30 gün içinde seçilecek. Değişikliğin yürürlüğe girdiği tarihten sonraki 40. günü takip eden iş günü, görevlerine başlayacaklar. Başvurular, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 5 gün içinde TBMM Başkanlığına yapılacak.

Başkanlık, başvuruları Anayasa ve Adalet komisyonları üyelerinden kurulu karma komisyona gönderecek. Komisyon, 10 gün içinde her bir üyelik için 3 adayı üye tam sayısının 3'te 2 çoğunluğuyla belirleyecek. Birinci oylamada 3'te 2 çoğunlukla seçimin sonuçlandırılmaması halinde, ikinci ve üçüncü oylamalar yapılacak; bu oylamalarda üye tam sayısının 5'te 3 çoğunluğunun oyunu alan aday seçilmiş sayılacak. 5'te 3 çoğunluğun sağlanamaması halinde üçüncü oylamada en çok oyu alan seçilecek. Üyelerin 2 katı aday arasından ad çekme usulü ile üye belirleme işlemi tamamlanacak.

TBMM Genel Kurulu aynı usul ve nisapları gözeterek 15 gün içinde seçimi tamamlayacak. Mevcut Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu (HSYK) üyeleri, yeni üyelerin göreve başlayacağı tarihe kadar görevlerine devam edecek ve bu süre içinde yürürlükteki kanun hükümlerine göre çalışacak.

Yeni üyeler, ilgili kanunda değişiklik yapılincaya kadar mevcut kanunun anayasaya aykırı olmayan hükümleri uyarınca çalışacak.

Görevi sona eren ve Hakimler ve Savcılar Kuruluna yeniden seçilemeyen üyelerden, talepleri halinde adli yargı hakim ve savcılar arasından seçilenler Yargıtay üyeliğine, idari yargı hakim ve savcılar arasından seçilenler Danıştay üyeliğine Hakim ve Savcılar Kurulunca seçilecek. Öğretim üyeleri ve avukatlar arasından seçilenler ise Danıştay üyeliğine cumhurbaşkanınca atanacak.

Bu şekilde yapılan seçim ve atamalarda boş kadro olup olmadığına bakılmaksızın, seçilen ve atanan üye sayısı kadar Yargıtay ve Danıştay kadrolarına üye kadrosu ilave edilecek.

Askeri Yargıtay ve Askeri Yüksek İdare Mahkemesinden Anayasa Mahkemesi üyeliğine seçilenlerin, herhangi bir nedenle görevleri sona erene kadar üyelikleri devam edecek.

Askeri Yargıtay, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi ve askeri mahkemeler kalkacak.

Düzenleme yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 4 ay içinde; Askeri Yargıtay ve Askeri Yüksek İdare Mahkemesinin askeri hakim sınıfından başkan, başsavcı, ikinci başkan ve üyeleri ile diğer askeri hakimler (yedek subaylar hariç) tercihleri ve müktesepeleri dikkate alınarak, Hakimler ve Savcılar Kurulunca adli veya idari yargıda hakim veya savcı olarak atanabilecekler.

Aylık, ek gösterge, ödenek, yargı ödeneği, ek ödeme, mali, sosyal hak ve yardımlar ile diğer hakları yönünden emsali adli veya idari yargıya mensup hakim ve savcılar, bunların dışındaki hak ve yükümlülükler yönünden ise bu mevzuat hükümleri uygulanmaya devam edilmek suretiyle Milli Savunma Bakanlığınca mevcut sınıflarında, bakanlık veya Genelkurmay Başkanlığının hukuk hizmetleri kadrolarına atanacak.

Kaldırılan askeri yargı mercilerinde görülmekte olan dosyalardan; kanun yolu incelemesi aşamasında olanlar ilgisine göre Yargıtay veya Danıştaya, diğer dosyalar ise ilgisine göre görevli ve yetkili adli veya idari yargı mercilerine 4 ay içinde gönderilecek.

Değişiklik yürürlüğe girdiği tarihte bulunan Kanun Hükmünde Kararnameler (KHK), tüzükler, Başbakanlık ve Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılan yönetmelikler ile diğer düzenleyici işlemler yürürlükten kaldırılmadıkça geçerliliğini sürdürecektir.

Kanunlar ve diğer mevzuat ile Başbakanlık ve Bakanlar Kuruluna verilen yetkiler, ilgili mevzuatta değişiklik yapıncaya kadar cumhurbaşkanı tarafından kullanılacaktır.

DÜZENLEMELER NE ZAMAN YÜRÜRLÜĞE GİRECEK?

Anayasanın, seçim kanunlarında yapılan değişikliklerin, yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 1 yıl içinde yapılacak seçimlerde uygulanmayacağına dair hükmü, değişiklik yürürlüğe girdiği tarihten sonra birlikte yapılacak ilk milletvekili genel seçimi ile cumhurbaşkanı seçimi için uygulanmayacaktır.

"Cumhurbaşkanı seçilenin, varsa partisi ile ilişkisi kesileceğine" dair hükmün kaldırılması, değişikliğin yayımı tarihinde; mevcut anayasada Bakanlar Kurulu, sıkıyönetim, tasarı, kanun hükmünde kararname, Askeri Yargıtay, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi ibarelerinin kaldırılmasına dair değişiklikler de TBMM ve cumhurbaşkanı seçimleri sonucunda cumhurbaşkanının görevi başladığı tarihte yürürlüğe girecektir.

Milletvekili sayısının 600'e çıkarılması, TBMM seçimleri ve cumhurbaşkanı seçimlerinin 5 yılda bir aynı gün yapılması, cumhurbaşkanı adaylığı ve seçimine ilişkin değişiklikler, birlikte yapılacak ilk TBMM ve cumhurbaşkanı seçimlerine ilişkin takvimin başladığı tarihte yürürlüğe girecektir.

TBMM Anayasa Komisyonu Başkanı Mustafa Şentop, muhalefet şerhinin yazımı için 2 Ocak 2017 Pazartesi günü saat 16.00'ya kadar süre verdi. Adalet Bakanı Bekir Bozdağ da Anayasa Komisyonunun, Cumhuriyetin başında ortaya konulan iradeden sonra belki anayasalar içinde en büyük reformunun ilk adımını attığını söyledi. Bozdağ, bu reformun, değişimin millet, ülke ve parlamento için hayırlı olmasını temenni etti.

7 soruda Cumhurbaşkanlığı Sistemi

Cumartesi 31.12.2016 10:49

1- AK Parti ve MHP'nin mutabakata vardıkları Cumhurbaşkanlığı tasarısı Türk demokrasisi için ne ifade ediyor?

Cumhurbaşkanlığı tasarısı yürütme erkini siyaset kurumunun merkezine oturtmayı, siyaset kurumunu da ülke yönetiminin merkezine çekmeyi amaçlıyor. Daha önce siyaset kurumunun merkezinde yasama erki olan Meclis, ülke yönetiminin merkezinde de askeri ve sivil bürokrasi vardı. Bu yapısal dönüşüm millet iradesinin ülke yönetiminde daha belirleyici olmasının yolunu açar ve garanti ederken, devlet ile toplum arasında Kemalist vesayetin inşa ettiği duvarları da yıkmayı amaçlıyor.

2- 12 Eylül Anayasası ile karşılaştırıldığında bu tasarı ne anlama geliyor?

Kemalist rejimin en temel ikilemi bir yandan güçlü bir siyasi iktidara ihtiyaç duyması ama aynı zamanda da bu iktidarın bürokratik vesayeti tehdit etmemesiydi. 1950'lerde yaşanan Demokrat Parti tecrübesinden sonra gelen 1961 Anayasası siyasi iktidarı zayıflatma yoluna gitti. Ancak siyaset kurumunun zayıflaması toplumun siyaset kurumundan kopmasını ve 1960'ların ortasından itibaren siyasetin sokağa taşmasına sebep oldu. Siyaset kurumunun kapsamı dışındaki bu aşırı siyasileşme, siyaset kurumunun toplum üzerinde kontrolünü kaybetmesine neden oldu. Bunun üzerine 1982 Anayasası güçlü bir siyasi iktidar inşa etme hedefi gözettti. Bu anlamda yürütme erkini güçlendirdi. Ancak güçlenen yürütme erkine de muhafız olarak bürokratik vesayetin çıkarlarını gözeticek ve siyasi iradeyi kontrol altında tutacak aşırı yetkilerle donatılmış bir Cumhurbaşkanı yerleştirdi. 2007'de Cumhurbaşkanlığı'nın bürokratik vesayetin kontrolünden çıkmasıyla 1982 düzeni ağır hasar almış oldu. Yürütme tamamıyla milli iradenin kontrolüne geçti. Mevcut tasarı ise fiili durumu hukukileştirerek güçlendirilmiş siyasi iktidarı halkın denetimine açıp demokratikleştirmeyi hedeflemektedir.

3- AK Parti ile MHP'nin tasarı için mutabakata varmaları ne gibi sonuçlar doğabilir?

Türkiye'de siyaset belli karşıtlıklar üzerinden şekillenmektedir. 2002'den beri en temel kırılma hattı bürokratik vesayet ile demokratik güçler, yani milli irade arasındaydı. MHP Meclise girdiği 2007'den itibaren bu karşılaşmada tampon görevi gördü. Bazen bürokratik vesayetle bazen de demokratik güçlerle hareket etti. Cumhurbaşkanlığı tasarısı MHP'nin demokratik güçlerle hareket ettiği başka bir anı temsil etmektedir. Ancak tasarının getireceği yapısal değişimler göz önüne alındığında MHP'nin bu hamlesi ülkede yeni bir döneme girildiğini de göstermektedir.

Önümüzdeki dönemde AK Parti ve MHP'nin temsil ettiği "yerli ve milli" çizgi artık tam anlamıyla siyasetin merkezine oturacaktır. Başka bir ifadeyle bürokratik vesayet ile demokratik güçler arasında süregiden mücadelenin demokratik güçler adına zaferle sonuçlandığını ve toplumsal çevrenin artık tam anlamıyla devleti kontrol edecek noktaya ulaştığını söyleyebiliriz.

4- CHP bu süreçte ana muhalefet partisi olarak nasıl bir siyaset izliyor?

CHP bürokratik vesayetin siyaset kurumu içerisindeki ana sözcüsü konumunda. Cumhurbaşkanlığı tasarısı sürecinde CHP'nin izlediği siyaset, doğal olarak, siyasette yapısal bir dönüşüm gerçekleştirecek bu hamleyi boğmak üzerine kurulu. Daha spesifik olarak ise, tasarının referanduma götürülme sürecini engelleyerek ya da erteleyerek meselenin daha fazla tartışılmasını, sulandırılmasını ve toplumun "hayır" oyu vermeye doğru kaydırılmasını amaçladığını görmekteyiz.

5- Tasarı denge denetleme açısından ne ifade ediyor?

Denge ve denetlemenin temel amacı iktidarın kötüye kullanılmasını, yani milletin aleyhine kullanılmasını engellemektir. Cumhurbaşkanı ve Meclis seçimlerinin aynı anda yapılması millet iradesinin her iki erke de

aynı şekilde yansımısını amaçlıyor. Bu haliyle erkleri birbirinden ayırırken, yani kuvvetler ayrılığı ilkesine bağlı kalırken, erkler arasında da bir çatışmayı değil uyumu ve istikrarı gözetiyor.

Yine, Cumhurbaşkanının üst düzey kamu yöneticilerini atama ve görevden almasını kararnameyle belirleyecek olması, siyaset kurumunu bürokratik vesayet karşısında güçlendirmeyi hedeflemektedir. Unutulmamalıdır ki, demokratik bir kuvvetler ayrılığı anlayışının amacı iktidarı parçalamak ve siyaset-dışı güç odaklarına alan açmak değil, iktidarın halkın aleyhine kullanılmasını engellemektir.

6- Meclis komisyonunda bazı maddeler değişti. Hangi değişiklikler yapıldı, neden?

Cumhurbaşkanının "doğuştan" Türk olması, yedek milletvekilliği ve "cumhurbaşkanının kamu kurumlarıyla ilgili kararname yetkisi" tasaridan çıkarıldı.

Burada tasarıya "evet" oyu verecek AK Parti ve MHP milletvekillerinin talepleri göz önüne alındığı görülüyor. İlk iki madde daha çok milletvekillerinin şahsi endişelerini yansıtırken, son madde ise kamuoyunda "başkanlık eşittir federasyon" kara propagandasına mahal vermemek için çıkartılmış olabilir. Burada özellikle MHP'nin kendi tabanına referandum sürecinde tasarıyı anlatırken yaşayacağı sıkıntılar göz önüne alınmış olabilir. Ancak diğer taraftan, bu son maddenin tasaridan çıkarılması 15 Temmuz sonrasında devletin yeniden inşa edilmesinin elzem olduğunun ortaya çıktığı bir ortamda gerçekleşmiş olması da bazı handikaplar içermektedir.

7- Bundan sonraki süreç nasıl işleyecek?

Bundan sonraki süreçte Ocak ayı sonuna kadar Meclis Genel Kurulu'nda tasarı tartışılıp oya sunulacak. Burada minimum 330 oyun tasarıya "evet" demesinin sağlanması gerekiyor. Şu anki Meclis aritmetiği belli fireler verilse bile AK Parti ve MHP'nin desteğiyle tasarının geçeceğini gösteriyor. Tasarı Meclis Genel Kurulu'ndan geçtiğinde ise halkın onayına sunulma aşamasına ilerlenecek. Referandumun Mart sonu ve Nisan başı gibi gerçekleşeceğini söyleyebiliriz. Partilerin son seçimde aldığı oylar göz önüne alındığında ise referandumda en az yüzde 55-60 arası bir "evet" oyuyla tasarının geçeceğini söylemek mümkün.

ENGİN ARDIÇ

Gene yetmez ama gene evet

Yepyeni bir anayasa yapılmasına CHP engel olmaya çalışıyor sanıyorsunuz, aslında MHP engel oldu.

AKP'nin meclisteki gücü de bu reformu kendi başına kotarmaya yetmediği için, çaresiz "MHP'nin uygun gördüğü ve izin verdiği kadarıyla" yetinmek zorunda kaldı.

MHP yanlış yaptı, eksik yaptı, iyi yapmadı.

Örneğin "iki turlu dar bölge seçim sistemi", MHP'nin "sonra meclise bile giremeyiz" kaygısıyla rafa kaldırıldı.

Yani, iyi olmadı.

Fakat bu "taviz" verilmeseydi, yeni anayasa konusu bu sefer hepten rafa kalkacaktı.

Anayasada o gereksiz "başlangıç" bölümü olacak mı olmayacak mı?

Galiba kalacak.

Yani konu geliyor, sadece Erdoğan'ın başkanlığı meselesinde düğümleniyor. Buna indirgeniyor.

MHP, Erdoğan'a ve AKP'ye "çok istiyorsan gel başkan ol ama daha ötesini de değiştirmeye çalışma" diyor.

CHP'nin hazırladığı söylenen "sözde alternatif taslak" da, eski sisteme dönülmesi yani başkanı eskisi gibi meclisin seçmesi önerisiyle, Türk Mizah Edebiyatı'nın ürünleri arasında yerini alıyor.

(Muhafız basındaki kalemşorların sistemli saldırılarına da kimse tükürmedi bile.) Eski anayasadaki gereksiz maddeler de kalıyorlar.

Orman köylüsünün ağaç kesme sorunları gibi!

Kooperatifçiliğin geliştirilmesi, falan filan. (Kenan Evren ile Orhan Aldıkaçtı "balıkçılığı" unutmuşlar, çok ayıp.) Ötesi de halkın hiç umurunda değildir.

İl Genel Meclisi'nin kaç kişiden oluşacağı da, Devlet Denetleme Kurulu'nun ne işe yarayacağı da, yok efendim Jandarma Genel Komutanı'nın Yüce Divan'da mı başka bir yerde mi yargılanabileceği de, Anayasa Mahkemesi'nin on yedi kişiyle mi on beş kişiyle mi toplanacağı da kimsenin kafasını kurcalamıyor.

Fakat "askeri yargının kalkması" Türkiye gibi bir ülke için devrim niteliğindedir.

Gensoru falan da yoktur, güvenoyu da yoktur, koalisyon da yoktur artık.

"Mecliste hükümet düşürmek" tarihe karışıyor.

1980 darbesine giden yolun önemli köşe taşlarından biri olan "cumhurbaşkanının bir türlü seçilememesi, sistemin kilitlenmesi" gibi hıyarlıklar da tarihte acı birer anı olarak yerlerini alıyorlar tabii.

Bir Türkiye bitiyor, ikinci bir Türkiye başla...yamıyor, MHP'nin taş koyması sayesinde "bir buçuk Türkiye'ye" ancak geçilebiliyor.

Buna "reform" değil "rötuş" derler.

Tarihe "2017 Anayasası" olarak geçecek bu anayasa da kısa sürede tartışma konusu edilecektir.

Ve günün birinde daha daha iyisi de yapılacaktır.

Bu durumda bendenizin oyu da şimdilik "gene yetmez ama gene evet" şeklinde olacaktır.